Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a doua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., și de fiesce care publicațiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**« în Blaș.

Anul X. Blaș 26 Maiŭ 1900. Numĕrul 21.

A dóua scrisóre a dluĭ Szabó Jenő.

Ilustrul președinte al comitetuluĭ magiarilor greco-catolicĭ, ne-a trimis și a dóua scrisóre, ca rĕspuns la reflexiunile „Uniriĭ". Și de data acésta scrisórea a fost adresată la p. u. Munkács, și a trebuit să întrevină o mână străină, ca să însemne vorba *Erdély*. Sermană patria nóstră! De când vreaŭ domniĭ să te nimicéscă cu totul, dar totuși nu pot trăi fără tine!

Sperăm, că discuția să va încheia cu acésta. La rĕndul nostru vom fi fórte scurțĭ.

Dar se dăm cuvîntul dluĭ Szabó:

Rĕspuns la reflexiunile maĭ nóuĕ ale „Uniriĭ".

Preaonorate Domnule Redactor!

Reflexiunile Preaonor. D.-Tale la rĕspunsul meŭ publicat în Nrul 19 al „Uniriĭ" se împărtesc în dóuĕ părțĭ: o parte obiectivă și alta personală. În interesul calmitățiĭ discuțiuniĭ și a demnitățiĭ causeĭ sfinte, rĕspund înainte de tóte la partea obiectivă a acestor reflexiunĭ.

Consimțesc cu Preaonor. D.-Ta în aceea, că analogia irlandesilor mutatis mutandis se póte aplica și la greco-catolicii din Ungaria. Nu póte avé decĭ nime nicĭ o escepție, contra părțiĭ aceleia a greco-catolicilor ardelenĭ, — de alt cum în proporție neînsemnată, — a căreĭ limbă maternă este cea magiară, dar care totuși în privința naționalitățiĭ se numesce română.

La cea dintâiŭ privire se pare curios, că cine va să numeră la o ast fel de naționalitate, a căreĭ limbă nu e limba maternă a luĭ, dar acest cas póte obveni, nu numaĭ la singuraticĭ, ci la comune și și la ținuturĭ întregĭ. Póte obveni nu numaĭ din causa ureĭ religionare și de sânge, care despărțesce pe irlandesĭ de englesĭ în butul limbeĭ materne comune, ci din nenumĕrate alte cause, carĭ e de prisos a le înșira aicĭ. În state libere, unde locuesc diferite naționalitățĭ la olaltă, de comun limba maternă este criteriul naționalitățiĭ. Acésta înse e numaĭ praesumptio iuris, de care orĭ care cetățén se póte lăpĕda, pentru că naționalitatea e idee politică și prin urmare principiul corect e, că fie care are dreptul de a aparține aceleĭ naționalitățĭ, de care îl légă sentimentul și convingerea politică. Acest sentiment și acésta convingere politică nu se póte erua pe cale statistică și numaĭ pentru aceea sciința în tot locul a resolvat cestia ast fel, că în conspectele despre numĕrarea poporuluĭ consecuent se omite rubrica „naționalitate", și de comun din limba maternă se trag conclusiunĭ la naționalitate, carĭ înse în urma celor espuse nu pot avé pretenția de a fi pe deplin fidedemne.

E clar decĭ, că analogia irlandesilor fără pedecă să póte aplica la credincioșiĭ gr. cat. ardelenĭ, a căror numĕr după statistica oficiósă se urcă cam la 70.000 suflete, carĭ cu tóte că limba maternă le e cea magiară, — totuși se numesc pe sine românĭ, nu numaĭ în ce privesce religiunea, ci și în ce le privesce naționalitatea lor. Se póte aplica acéstă analogie cu atât maĭ mult, pentru că dintre aceștĭ credincioșĭ greco-cat. ardelenĭ nicĭ un singur suflet nu s'a alăturat la mișcarea nóstră.

Dar cu ce drept voescĭ Preaonor. D.-Ta a aplica analogia irlandesilor la credincioșiĭ greco-cat., carĭ numĕră vre o 135.000 de suflete, cărora nu numaĭ limba maternă le este cea magiară, ci carĭ alăturându-se la mișcarea nóstră, se profeséză expres de magiarĭ?

Pe ce drept și cui bono?

Preaonor. D.-Ta rĕspundĭ la acésta: „pentru că nu sînt magiarĭ *neaoșĭ;* strămoșiĭ lor aŭ fost rutenĭ și românĭ, prin urmare eĭ sînt — renegațĭ." Preaonor. D.-Ta confundĭ aicĭ ideea raseĭ cu ideea naționalitățiĭ și aplicĭ necorect espresiunea renegat. Espresiunea de *renegat,* se póte aplica numaĭ la indivizĭ singuraticĭ, carĭ de azĭ pe mâne îșĭ schimbă naționalitatea saŭ religiunea. Pe prusienĭ, de și străbuniĭ lor aŭ fost slavĭ, nu-ĭ putem numi renegațĭ. Bulgariĭ de azĭ netăgăduit sînt slavĭ, cu tóte că strămoșiĭ lor îșĭ aŭ obîrșia în aceea-șĭ tulpină cu magiariĭ. Ma dacă vom primi teoria Preaonor. D.-Tale și o vom aplica la românĭ, vom vede, că sângele latin a bună samă e maĭ puțin de cât sângele elementelor dacice, tracice, slavice, grecescĭ, albanese, cumanice și magiare contopite. Dar pentru acésta cine póte nega romanitatea acestuĭ popor, și cine va numi renegat pe acest popor? În formarea fie căreĭ rase, a fie căruĭ popor asimilarea are importanță maĭ mare saŭ maĭ mică, și chiar și în casul când s'ar puté dovedi, că magiariĭ greco-cat. de azĭ aŭ

Feuilleton.

Întunecimile de sóre.

În 28 Maiŭ a. c. va fi întunecime de sóre, stă scris în călindar. Întunecimea începe la 1 óră și 12 minute, la 2 óre 14 minute dispare și cel din urmă petec de sóre, ér la 5 óre 34 minute sórele începe să se arete din noŭ și la 6 óre 36 minute se vede ér întreg, firesce de vor binevoi și noriĭ.

Am scris datele aceste după cum le-am găsit în călindar, fără să sciŭ, cum sînt socotite: în timpul zoneĭ mijlociĭ, de carea ne ținem noĭ, orĭ a alteĭ zone? Vorba aceea: *fines penes auctorem;* s'aŭ pe românesce: dacă nu se va nimeri punct de punct, treaba călindaruluĭ și a sóreluĭ, amîndoĭ sînt neamurĭ ér în cérta dintre neamurĭ să nu te bagĭ.

Întunecimea se va vedé în America de Nord și Centrală, în jumĕtatea din Nord a oceanuluĭ Atlantic, în Nord-Vestul Africeĭ, în Europa și în partea vestică a Asieĭ, dar în părțile nóstre întunecimea va fi numaĭ parțială. Am citat din călindar, pe barba luĭ. Dar pentru ce tot spun lucrul acesta? Pentru că, de nu mĕ înșel, maĭ anul trecut călindarul ne-a fost spus întunecime de sóre, și când la adecă sórele nicĭ nu a voit să scie; ér în tómnă era să fie o cădere de stele admirabilă, după alțiĭ chiar avea să se ciocnéscă pămîntul cu o stea, și la urma urmelor nu s'a întîmplat nicĭ una nicĭ alta. Probabil, că dacă se întîmpla a dóua, nu maĭ vedeam pe cea dintâiŭ, dar cel puțin ne alegeam cu ceva.

Întunecimile de sóre sînt rarĭ. Chiar tinĕr nu maĭ sum nicĭ eŭ, dar întunecime de sóre nu am vĕdut; póte să fi fost pe atuncĭ când simțu-mĭ pentru fenomenele natureĭ purta încă nădragĭ scurțĭ. Acuma încă nu am noroc, să fie întunecime totală, și parțială încă cine scie cum va fi, dacă peste tot va fi. Nu sciŭ cum se face, de întunecimile sînt tot prin Asia, Africa și Australia, și chiar dacă se apropie de Europa, de noĭ se feresc ca de foc? Avem noĭ maĭ multă lipsă de lumină ca alțiĭ, orĭ dóră sîntem maĭ luminațĭ de cât alțiĭ, în cât razele luminilor nóstre împrăștie până și întunecimea, ce ar fi să se pună pe sóre? Una din dóuĕ, orĭ nicĭ una.

La întunecimile de sóre, luna se pune între pămînt și sóre și îĭ opresce razele. Atâta înse nu-ĭ de ajuns, căcĭ prea bine se póte ca luna să fie între pămînt și sóre și totuși să nu fie întunecime. Ce se maĭ recere dară? Se maĭ recere ca luna să fie atât de aprópe de pămînt, în cât umbra să-ĭ ajungă până la el, și atuncĭ încă numaĭ în locurile acele va fi întunecime unde cade umbra airea, firesce în lipsă de norĭ, sórele va luci în splendórea luĭ întrégă. Voițĭ să scițĭ pentru ce în unele locurĭ e întunecime totală, airea numaĭ parțială? Pentru aceea, că umbra încă nu e pretutindenea pe o formă. În unele locurĭ nu ajunge nicĭ o rază de sóre, în cât umbra e grósă saŭ deplină și întunecimea totală, airea ajung dar numaĭ puține raze, și părțile acele din sóre, de unde vin razele aceste, se vĕd, cele alalte nu, ast fel întunecimea e parțială.

Se vede, că noĭ în 28 a l. c. vom ajunge în marginea umbreĭ, acolo unde umbra se subție, ca încetul pe încetul să facă loc lumineĭ. Luna trece pe deasupra capetelor nóstre maĭ înainte de a o ajunge sórele, în cât umbra cea grósă numită și plină, cade spre apus, și numaĭ umbra maĭ subțire, așa numită *penumbră* ne acopere.

ajuns în rasa magiară curat numaĭ pe calea asimilăriĭ, acésta a bună samă din punct de vedere al sciinţeĭ ar fi o descoperire interesantă, dar faptul în sine nu l-ar schimba câtuşĭ de puţin.

Să nu confundăm deci cestiunea originiĭ etnice, nicĭ cu cestiunea naţionalităţiĭ, nicĭ cu a limbeĭ materne. Cea dintâiŭ póte interesa numaĭ sciinţa; pentru stat şi pentru biserică numaĭ naţionalitatea, respective limba maternă póte avé importanţă. Magiariĭ greco-cat. ce e drept pun pond şi pe aceea, ca şi înaintea foruluĭ sciinţeĭ să adeverésca că începênd din epoca ducilor în tóte timpurile aŭ esistat magiarĭ de ritul grecesc, dar acésta probare nu o luăm asupră-ne pentru aceea, că ea ar fi necesară fie din punct de vedere religios saŭ politic, ci numaĭ pentru aceea, ca să ne răfuim cu obiecţiunea Preaonor. D.-Tale referitor la acésta. Orĭ ce ar fi înse resultatul scrutărilor: întreb pe ce drept poţĭ pretinde Preaon. D.-Ta de la biserică, ca ea să imprime urmaşilor târziĭ sigilul naţionalităţiĭ eventual părăsite a străbunilor etnicĭ? Căcĭ dór biserica în rîndul prim caută mântuirea sufletelor şi voesce şi are chemarea de a satisface lipselor sufletescĭ a credincioşilor. Acestuĭ scop sublim înse nu-ĭ póte satisface, dacă împotriva disciplineĭ bisericiĭ orientale, — care, pe cum se scie, îşĭ sevârşesce cultul în limba în de ajuns înţelésă de popor şi practicabilă — l'ar sili pe vre un popor de rit oriental pentru afirmativiĭ sĕĭ strămoşĭ a se ruga şi a cânta în ast fel de limbă, pe care acest popor nicĭ nu o pricepe, nicĭ nu o póte învĕţa.

Şi cuĭ bono vreaĭ Preaonor. D.-Ta cu tot de adinsul a ne cualifica de rutenĭ pe basa religiuniĭ nóstre? Acésta póte fi în interesul slavilor, dar nu a românilor. După convingerea mea chiar spre scopul apĕrăriĭ împotriva curentuluĭ slavic în preponderanţă schismatic, care tot aşa de mult ameninţă pe românĭ, ca şi pe magiarĭ împăcarea şi ţinerea la olaltă a acestor dóuĕ rase e neîncunjurat de lipsă, şi nicĭ nu e imposibil. Pentru realisarea acesteĭ păcĭ nimenĭ nu ar fi maĭ chemat de cât biserica, şi numaĭ aceea e întrebare, că óre biserica catolică, saŭ cea acatolică să împlinéscă misiunea acésta? Interesul bisericiĭ catolice, în tocmaĭ ca şi interesul statuluĭ, pretinde cea dintâiŭ. Şi pe basa principiuluĭ „si vis pacem, para bellum“ chiar cestia liturgieĭ magiare ar puté forma punctul de mânecare a împăcăriĭ. Definiţiunea singur corectă a ideiĭ de naţionalitate desvoltată maĭ în sus, ne dă posibilitatea pentru împăcare. Ast fel causa liturgieĭ magiare, care azĭ fără rost causéză românilor atâta amărăciune, ar puté deveni mijlocul păciĭ naţionale şi religióse atât spre binele statuluĭ, cât şi a bisericiĭ catolice.

Atât referitor la partea obiectivă a articoluluĭ D.-Vóstre. Ce privesce partea plină de personalităţĭ a Preaonor. D.-Tale faţă cu acestea ca óspe învitat mĕ pun sub scutul dreptuluĭ de óspe. Pe archiereul din Roma, care mĭ-a presentat peregrinajul ca demonstraţie împotriva liturgieĭ magiare, nu ar fi lucru cinstit, dar e şi superfluŭ a-l numi, pentru că după articolul „Uniriĭ“ reprodus în „Aradi Közlöny“ şi apoĭ în numĕrul din 24 Martie a ziaruluĭ „Magyar Állam“, cred, că este peste orĭ ce îndoiélă, că respectivul bărbat eclesiastic a stat sub impresiunea comentariilor ce a făcut presa de aicĭ şi din străinătate la articolul amintit al „Uniriĭ“.

În numele comitetuluĭ nostru regnicolar în repeţite rêndurĭ am rugat presa magiară laĭcă, ca să nu se ocupe cu mişcarea nóstră de caractĕr curat religios, pentru că acésta numaĭ strica ne póte causeĭ. Protestez simplu în contra aceleia, că „Unirea“ tot ce numaĭ se publică în foile magiare în contra românilor şi în contra veneraţilor archipăstorĭ aĭ acelora, îmĭ impută mie de pĕcat.

Singur maĭ sus amintitul articol al „Uniriĭ“, deja în de ajuns reparat din partea forurilor competente, a dat ansă la furtuna ce a isbucnit în presa magiară în contra românilor şi pentru a căreĭ contrabalansare eŭ, încă înainte de ce aşĭ fi cunoscut textul verbal al articoluluĭ „Uniriĭ“, în Nrul din 19 Martie a ziaruluĭ „Magyar Állam“, am făcut ce am putut face.

Cu distinsă stimă

Budapesta 17 Maiŭ 1900.

Szabó Jenő m. p.

*

Ill. Ta greşescĭ, când asemenĭ pe pretinşiĭ magiarĭ greco-catolicĭ, cu bulgariĭ, româniĭ şi cele alalte popóre. E fórte adevĕrat, că nicĭ unul din aceste popóre nu se póte lăuda, că ném de némul lor aŭ fost numaĭ bulgarĭ, românĭ orĭ alt ceva. Dar acésta nu o póte zice nicĭ un popor despre sine. În fie care s'aŭ asimilat prin un proces care a durat vécurĭ întregĭ, felurite alte némurĭ, cu carĭ aŭ venit în contact. Procesul acesta înse decurge vreme îndelungată şi asimilarea se face pe cale firéscă.

Dă-mĭ voe Ill. Dle să obiecţionez, că nu ast fel s'a făcut magiarisarea rutenilor din Ungaria. Toţĭ o scim acésta, de ce aşĭ maĭ repeţi-o eŭ? Să scie, cum acest popor, esploatat fără milă de toţĭ şi din tóte părţile, a ajuns la sapă de lemn, şi-a perdut independenţa şi caractĕrul naţional. Sînt cunoscute apoĭ sforţările feluritelor reuniunĭ de magiarisare, carĭ folosindu-se de acéstă miserie, ĭĭ colonuséză printre magiarĭ, ĭĭ bagă în şcolĭ magiare şi fac cu un cuvînt tot ce pot, numaĭ să-ĭ contopéscă în naţiunea magiară. Şi eŭ cred, că acésta nu-ĭ asimilare, şi că nicĭ procesul acesta nu e firesc.

Dar luna numaĭ pe încetul acopere sórele, maĭ întâiŭ ĭĭ acopere partea vestică saŭ despre apus, apoĭ înaintéză tot maĭ de parte şi maĭ de parte, până ce acopere rotogolul s'aŭ discul întreg. A nume sórele merge pe bolta ceréscă de la rĕsărit spre apus, luna merge şi ea de la rĕsărit spre apus, dar maĭ încet, în cât sórele o ajunge. Firesce asta e numaĭ la părere, cel puţin astronomiĭ aşa ne spun, că proprie nu sórele şi luna se mişcă de la rĕsărit spre apus, ci pămîntul se învîrte în jurul osieĭ sale de la apus spre rĕsărit, dar noĭ vedem contrarul. Ér că luna se mişcă maĭ încet, vine de acolo, că ea face o cale în jurul pămîntuluĭ de la apus spre rĕsărit, pe când sórele nu. Voiţĭ un esemplu? Sîntem pe o naie, şi trecem cu celeritate pe lângă alte dóuĕ năĭ, ce rĕmân în drépta; una vine în aceeaşĭ direcţiune contrară dar stă nemişcată. Trecem pe lângă prima şi fiind că rĕmâne înapoĭ, ni se pare că merge în direcţiune contrară, ér a dóua, la aparinţă, se mişcă şi ea în aceeaşĭ direcţiune, a nume vedem că se apropie de prima.

Umbra vine de la apus spre rĕsărit. Înainte vine penumbra, carea ajunge pe la noĭ şi de aci maĭ de parte până în Asia, pe când umbra plină rĕmâne în Spania şi părţile maĭ apusane. Am şi cetit că astronomiĭ din tóte ţările se gată să mérgă în Spania, ca să studieze interesantul fenomen. Sĕracă Spanie! tot numaĭ de întunecimĭ aĭ tu parte. Acum doĭ anĭ ţi s'a întunecat şi puţintica glorie, ce ţi-a maĭ fost rĕmas, acuma ţi se întunecă sórele. Noroc că cel puţin întunecimea de sóre e trecĕtóre!

Fiind vorbă de Spania şi de întunecime, îmĭ aduc a minte de o întîmplare comică, ce a avut loc în Madrid, seră într'o stradă maĭ laterală. Mareşalul Martinez Campos mergea acasă de la casină, în vestminte civile. La o cotitură de stradă un necunoscut i se isbeşte în faţă apoĭ îşĭ continuă calea maĭ de parte. La Martinez Campos înse ĭĭ vine suspectă isbitura, îşĭ cércă orologiul de aur, dar ïea-l dacă aĭ de unde. Ce să facă? Alérgă după necunoscut, îl ïea de gât şi ĭĭ sbiéră în urechĭ, că de nu-ĭ dă orologiul, îl sugrumă. Necunoscutul ĭĭ dă orologiul şi o ïea la fugă. Când colo ce să vedĭ? Orologiul şi-l află pe masă. Vĕ puteţĭ închipui spaima luĭ! Ce să scie face? Cum se restitue orologiul stăpânuluĭ sĕŭ? Voia să dee un anunţ în ziare, pretiniĭ înse îl opresc, să nu se facă de rîs înaintea Madriduluĭ întreg. În urmă se hotăresce să încrédă descurcarea lucruluĭ unuĭ detectiv privat, căcĭ nu-l lăsa consciinţa să ţină averea altuia. Cum s'a sfârşit lucrul, nu sciŭ, póte nicĭ nu s'a întîmplat, cel puţin nu tocmaĭ aşa pe cum se spune, dar şi ca anecdotă încă e bună. Veţĭ întreba póte, ce legătură are întunecimea de sóre cu păţania luĭ Martinez Campos? De voiţĭ, are legătură destul de aprópe: darul de aşĭ uita saŭ cum se maĭ zice une orĭ, de a fi distras, e o întunecime parţială de minte, adecă pe la marginea umbreĭ.

Am cetit descrierĭ de eclipse saŭ întunecimĭ de sóre şi mĭ-ar plăcé să vĕd o întunecime totală în tótă pompa eĭ funebră. Spun că e grandiósă şi pentru ceĭ ce nu sciŭ despre ce e vorba, înspăimêntătóre. Numaĭ cât de multe orĭ vine un învĕliş de norĭ şi îţĭ răpesce partea cea maĭ interesantă a privelisceĭ, când sórele petec de petec îşĭ perde lumina, petec de petec se acopere cu vĕlul negru al morţiĭ.

Îşĭ póte închipui fie cine trema astronomilor. Tineriĭ când pentru întâia dată se gată la o petrecere de vară cu joc nu pot fi maĭ îngrijaţĭ de mersul vremiĭ ca astronomiĭ înaintea uneĭ întunecimĭ de sóre. Vĕ închipuiţĭ numaĭ starea lor! De cele maĭ multe orĭ trebue să facă călătoriĭ lungĭ cât jumĕtatea pămîntuluĭ, une orĭ să străbată prin locurĭ nelocuite, espuşĭ la fel de fel de oboselĭ şi pericule ca la adecă cerul să se acopere de norĭ şi să-ĭ lase în desperare. Ca să nu se espună omul la o păcălélă de acésta, eŭ ţin că e maĭ bine să rĕmână acasă. Să facĭ spese, să îndurĭ oboselĭ şi la urma urmelor să te maĭ facĭ şi de rîs, eŭ cred că nicĭ unuĭ astronom nu i se prea plătesce.

Deosebirea între eclipsele de lună şi de sóre e, că luna în adevĕr să întunecă, pe când sórele luminéză ca şi maĭ înainte, de cât lumina nu ĭĭ póte ajunge la noĭ, bineînţeles în unele locurĭ de pe pămînt. De aci deosebirea, că întunecimea de lună e visibilă de o dată şi în tóte locurile unde e nópte, pe când întunecimea de sóre numaĭ în unele locurĭ şi în aceste încă nu de o dată, ci după cum înaintéză códa de umbră a luneĭ, de la apus spre rĕsărit. Întunecimea de lună e totală, dacă luna dispare în umbra pămîntuluĭ, parţială dacă numaĭ cât atinge conul de

Dar nicĭ chiar din faptul aderăriĭ la mişcarea pentru liturgia magiară, nu se prea pot zidi castele solide. Ne pare bine, că Ill. Ta recunoscĭ, că din cele 70 miĭ suflete de gr. cat. ardelenĭ, carĭ nu sciŭ românesce, — „nicĭ un singur suflet nu s'a alăturat la mişcarea" acésta. Şi ne bucurăm cu atât maĭ mult, *cu cât scim sigur, că s'aŭ făcut încercărĭ din partea anumitelor persóne oficióse pentru a-ĭ îndemna şi pe eĭ să ve trimită scrisorĭ de aderenţă.* Din fericire fără succes. De acĭ se póte conchide, cam cum se va fi lucrat şi agitat printre ruteniĭ gr. cat. lăsaţĭ în voea sorţiĭ şi părăsiţĭ de chiar conducătoriĭ lor, de partea cea maĭ mare a preoţimeĭ şi chiar a unora dintre Episcopiĭ lor, carĭ pentru ambiţiunĭ personale, sînt nesimţitorĭ de nenorocirile, carĭ se lasă peste credincioşiĭ lor.

Aĭ dreptate Ill. Ta, când spuĭ, că grija cea dintâiŭ a bisericiĭ e mântuirea sufletelor, dar chiar de aceea, nu mestecaţĭ politica în biserică, nu turburaţĭ credincioşiĭ, şi nu-ĭ omorîţĭ din cale a fară cu atâta dragoste, nu maĭ de dragul uneĭ marĭ naţiunĭ mamagiare! Sforţările acestea din cale a fară sînt acelea, carĭ fac pe toţĭ Românii să privéscă cu neîncredere, şi aprópe cu duşmănie, tótă lucrarea Dvóstre. Şi de Românĭ nu ve dóră aşa mult, se vor sci eĭ apĕra în de ajuns contra curentuluĭ slavic, de care spuneţĭ că de o potrivă sînt ameninţaţĭ şi Româniĭ, ca şi Magiariĭ.

Cât ce privesce partea a dóua a scrisoriĭ, constat, că Ill. Ta însuţĭ recunoscĭ, că „Unirea" n'a scris nicĭ o dată, că proiectatul sĕŭ peregrinaj va fi o demonstraţie contra peregrinajuluĭ Dvóstre; şi pentru aceea abstăm de a-ţĭ maĭ cere, să ne numescĭ numele aceluĭ bărbat ecclesiastic, care ţĭ-a spus aceste vorbe, basat pe comentariile false ale preseĭ.

Şi acum aşĭ puté termina şi eŭ cu cuvintele:

Pacea nu noĭ o conturbăm!

Cu distinsă stimă!

Blaş 23 Maiŭ n. 1900.

A. C. Domşa.
redactor responsabil.

---

umbră al pămîntuluĭ, în cât partea dinainte deja iese, când a început să între partea din urmă. În felul acesta nu se póte întîmpla, ca în unele locurĭ să se vadă întunecime deplină, airea întunecime parţială, în alte locurĭ éră luna să se vadă întrégă întreguţă, cum se întîmplă la sore, şi cum se va întîmpla probabil în 28 a l. c.

Se impune întrebarea: pentru ce nu este întunecime de sóre în fie care lună, dóră luna în fie care lună trece printre sóre şi pămînt? Rĕspunsul e simplu: luna nu în fie care lună trece prin linia dréptă, ce s'ar puté duce prin centrul sóreluĭ şi al pămîntuluĭ şi chiar dacă ar trece, cu ocasiunea treceriĭ póte e atât de de parte în cât umbra nu-ĭ ajunge până la pămînt.

O altă întrebare maĭ grea de resolvit: de unde sciŭ astronomiĭ, când se întâlnesc la un loc tóte condiţiunile de lipsă la întunecime, şi de unde o sciŭ? De sute şi miĭ de anĭ aŭ observat mersul aparent al sóreluĭ şi mersul luneĭ în jurul pămîntuluĭ, în cât pot să-şĭ calculeze înainte cu acurateţă, ce posiţiune vor avé sórele şi luna în cutare zi şi la cutare óră, cât de lungă va fi umbra luneĭ şi că óre ajunge-va până la pămînt orĭ nu, şi dacă va ajunge, pe ce puncte ale pămîntuluĭ va cădé. Pentru ceĭ neiniţiaţĭ în de aceste, lucrul e destul de încurcat, maĭ ales dacă maĭ începĭ cu terminĭ astronomicĭ, pentru astronomĭ de profesie înse, aşa se spune, că sînt lucrurĭ de tóte zilele, dóră zic eĭ întunecimile de lună şi de sóre şi ceĭ vechĭ le sciaŭ calcula înainte.

Multe lucrurĭ s'ar maĭ putea spune referitor la eclipse, dar despre un fenomen, despre care nicĭ nu scim sigur, dacă-l vom vedé saŭ nu, şi atâta e încă prea destul.

Împăcarea Românilor din Bucovina. — Temerile nóstre, referitóre la împăcarea Românilor din Bucovina cu baronul Bourguignon, par a fi întărite prin un pasaj ce'l scótem din ziarul poporal „Deşteptarea".

Étă pasajul din vorbă:

„Şi noĭ dorim pacea în ţară şi desvoltarea liniştită a poporuluĭ nostru, nu înse o pace putredă şi fără rost. E putredă pacea încheiată, pentru că îĭ lipsită de tótă temeinicia. Aprópe nimic hotărît şi sigur nu ni-se dă, ci se încurcă lucrul cu „dacă" şi „dóră" şi când ne-om trezi, din puţin vom fi ajunşĭ la nimica tótă. Şi e fără rost pacea acésta. Cât timp bar. Bourguignon va rĕmâné în Bucovina, nu póte fi vorba de o pace nefăţărită între el şi Românĭ. Încrederea dintre noĭ şi el de mult a pierit, căcĭ aşa î-aŭ fost isprăvile. Prea s'a dat pe partea duşmanilor nostri şi prea tare aŭ pus aceştia mâna pe el, de cât să maĭ putem nădĕjdui că îşĭ va schimba firea. Cu noĭ a trăit în mare duşmănie. Chiar „împăcarea" făcută cu deputaţiĭ dovedeşte că baronul Bourguignon ni-a fost duşman. De alt fel n'ar fi trebuit să se împace, căcĭ nime nu încheie pace cu cel ce trăeşte în pace, ci o încheie cu duşmanul. Va să zică dl Bourguignon ne-a fost duşman mare şi-şĭ dă acum silinţă să ne domolĕscă. În pactul încheiat cu deputaţiĭ românĭ conservatorĭ, ne-a aruncat un os de ros. Naţia a îngenunchiat şi-şĭ ascute dinţiĭ, ca să guste din binecuvîntările păciĭ. Noĭ înse vedem cum se roteşte biciul peste capetele celor îngenunchiaţĭ şi tare ne temem, că cel ce ne-a asuprit până acum, ne va biciui de aicĭ înainte. Dă Dómne să fim prorocĭ mincinoşĭ; dar adevĕr - adevĕr vĕ zicem, că în scurtă vreme vom dovedi, că duşmăniile de maĭ înainte n'aŭ încetat nicĭ cu un fir de pĕr."

Ceea ce dă o strălucire şi maĭ vină aceste împăcărĭ e împrejurarea, că furia dluĭ guvernator s'a pornit de astă dată împotriva celeĭ alalte foĭ din Bucovina. „Deşteptarea" de Duminecă a fost confiscată şi a trebuit să apară ediţia a dóua.

Nu va fi de bună samă cea de pe urmă! Bunătatea celor din fruntea ţĕriĭ e . . . nespusă.

„România Jună" de azĭ publică o scrisóre din Bucovina, în care se spune, că de şi pacea e încheiată, sistemul de prigonire contra Românilor continuă maĭ cinic şi maĭ pronunţat, ca orĭ când. Limba română a fost adecă eliminată din şcóla din Mihalcea şi în locu-ĭ a fost introdusă cea rutenă. Acésta e a *19 şcólă* care să rutenisézĕ în ultimiĭ anĭ tot în detrimentul poporaţiuniĭ române.

Şi deputaţiĭ Bucovinenĭ se împacă . . . .

Fondul luĭ Iancu. — Tabla regéscă din Cluş revisuind sentinţa tribunaluluĭ din Alba-Iulia, în afacerea colecteĭ pentru ridicarea unuĭ monument luĭ Iancu, a adus sentinţa, ca din baniĭ adunaţĭ să se confisce numaĭ suma, ce s'a adunat după ordinaţiunea ministruluĭ contra colectelor. Guvernul, impacient cum e, n'a maĭ aşteptat să audă şi hotărîrea foruluĭ suprem, ci a ordinat confiscarea banilor. Ast fel decĭ libelul de depunere, aflător în posesiunea Asociaţiuniĭ, a trebuit să fie predat poliţieĭ din Sibiŭ care l'a înaintat guvernuluĭ. Nu se scie ce va urma după acéstă volnicie nóuă. Şi casul acesta simtomatic vorbesce destul de limpede despre dragostea cea mare cu care sîntem tractaţĭ.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Aprópe nenumĕratele casurĭ de incompatibilitate, ce se ridică zilnic contra diferiţilor membriĭ aĭ parlamentuluĭ magiar, începe a pune pe gândurĭ, pe toţĭ aceia, carĭ se interesézĕ de mersul afacerilor publice. Casurile acestea aŭ contribuit şi maĭ mult ca până acĭ, să scadă vaza şi autoritatea parlamentuluĭ. Şi mereŭ se aud vocĭ prin presa magiară, carĭ cer ministruluĭ Széll, să disólve parlamentul, şi se escrie alegerĭ nóuĕ. Mult ne temem înse, că nicĭ după viitórele alegerĭ, parlamentul nu va fi cu mult maĭ splendid ca acum. Până dăinuesce acest sistem, orĭ ce primenélă, e fără folos.

De aprópe dóuĕ sĕptĕmânĭ o deputaţie de bosniecĭ, cer să fie primiţĭ în audienţă la Maestatea Sa. Causa, că nu li-s'a acordat audienţă, o află uniĭ în aceea, că bosnieciĭ aŭ venit la Maestatea Sa să se plângă de unele şi altele.

După ziarele din capitală deputaţia ar cere, ca Bosnia şi Herţegovina, să fie incorporate Ungarieĭ, şi să li-se deĭe şi lor parte în viéţa legislativă a Ungarieĭ.

Transvaal. Rĕsboiul buro-anglez e pe sfîrşite. Armata angleză a copleşit cu numĕrul pe braviĭ burĭ, carĭ cu tótă vitejia lor în sfîrşit, tot vor trebui să cedeze. Lord Roberts înaintéză tot maĭ iute. Zilele acestea a ajuns în Kroonstad, unde va petrece maĭ mult timp, şi unde se va întări. Maĭ ales lucră acum angleziĭ la linia ferată de la Bloemfontein, care a fost aprópe ruinată de burĭ. De alt cum cam aşa sînt tóte liniile ferate, podurile, cu un cuvînt tóte mijlócele de comunicaţie. Roberts încă nu e deplin liniscit în noul sĕŭ centru de operaţiunĭ. Grija de căpetenie o pune în aceea, să zădărnicéscă retragerea burilor spre rĕsărit. Şi asta pentru că să teme mult, să nu i se adune în spate şi de aci să-l neliniscéscă în continuu. Buriĭ, carĭ vin din Natal, se retrag şi eĭ spre rĕsărit, între munţĭ, unde ocupă posiţiĭ fórte tarĭ şi de unde aŭ de gând, să

încunjure pe Buller. Zilele acestea aŭ sdrobit aprópe cu totul o trupă de anglezĭ, carea făcea recunósceri.

Misiunea bură, care maĭ în urmă a visitat pe Mac Kinley, — şĭ-a perdut şi ea orĭ ce nădejde. Presidentul Statelor unite ĭ-a declarat, că nu maĭ póte face nicĭ o încercare spre a întreveni în favorul păciĭ. A încercat o dată să fie ales ca arbitriŭ, dar Anglia l'a respins.

În chipul acesta Buriĭ vor fi siliţĭ să înceteze cât de curund rĕsboiul. După cum se vestesce înse, înainte de încetarea ostilităţilor, vor nimici minele de aur de la Johannisburg, ceea ce pentru anglezĭ va fi o perdere colosală.

Instalarea nouluĭ canonic. —

(*raport special.*)

Dumineca în 20 crt. la órele 8$^3/_4$ a. m. s'a făcut instalarea nouluĭ canonic mitropolitan Rsmul *Alesandru Uilăcan*. Actul instalăriĭ l-a îndeplinit Î. P. S. Dn Mitropolit Victor cu obicinuita pompă.

Înainte de începerea steĭ liturgiĭ Escelenţa Sa, îmbrăcat în mandie şi camilafcă, asistat de ceremonieriĭ *Micu şi Ciura,* şi încunjurat de Revsimiĭ membriĭ aĭ Veneratuluĭ Capitlu, îmbrăcaţĭ cu toţiĭ în sfintele odăjdiĭ, — a ocupat loc pe amvon. Noul canonic îmbrăcat şi el în ornatele preoţescĭ, sta în faţa Mitropolituluĭ, în dreptul uşeĭ împĕrătescĭ.

După ce s'aŭ aşedat fie care la locul destinat şi în faţa unuĭ numĕros public, şi a elevilor de la institutele de învĕţĕmînt, Mitropolitul rostesce următórea cuvîntare

Preavenerat Capitlu Mitropolitan!

Dintre cele treĭ canonicate de fundaţiune regiă, carĭ se adauseră Preaveneratuluĭ Capitul al acesteĭ bisericĭ catedrale atuncĭ când aceea fu înălţată la trépta de mitropolitană, unul este vacant din 25 Octobre 1896 de când se mută de la noĭ canonicul referendariŭ de piă memoriă Eliă când va Vlassa.

După dreptul cuvenit mitropolituluĭ în sensul celor prescrise în punctul 14 al Constituţiunilor Preaveneratuluĭ Capitul Mitropolitan, în 6 Decembre 1896 când am introdus în demnităţile lor dobîndite prin promoţiune graduală pe veneraţiĭ membriĭ aĭ Capituluĭ Bobian, de o dată am aşedat în scaunul de referendariŭ după antaietatea proedrieĭ cuvenituluĭ, pe fostul până atuncĭ canonic prebendat de fundaţiune regiă, Revsimul în Christos Frate Iosif Hossu.

De óre ce înse cu acel prilej rĕmaseră încă neumplute alte dóuĕ stale canonicalĭ de fundaţiune Bobiană, devenite vacante înainte de 25 Octobre 1896, aşa proposiţiunea ternarie pentru canonicatul prebendat, după drept şi în faptă vacant, a trebuit să o amînăm până la deslegarea causeĭ grave pe atuncĭ pendente, carea s'a fost sulevat în privinţa promoţiuneĭ graduale a canonicilor de fundaţiune Bobiană, pe cum şi în privinţa alegereĭ, respective a confirmaţiuneĭ preaînalte, în casul când în Capitulul Bobian ar fi vacante de o dată dóuĕ orĭ maĭ multe canonicate.

Pertractările, ce aŭ decurs în aceste, privinţe îşĭ aflară deslegarea dorită cu resoluţiunea preaînaltă din 9 Octobre 1898, prin carea fŭ încuviinţată promoţiunea canoniculuĭ teolog la gradul de canonic scholiarcha, fŭ confirmată alegerea canoniculuĭ cancelariŭ, şi s'a luat spre sciinţă alegerea canoniculuĭ teolog.

Ast fel întregindu-se Veneratul Capitul Bobian, sosise timpul că să Ne putem îngriji şi de implementul canonicatuluĭ de fundaţiune regiă, care maĭ în urmă devenise vacant.

După ce încă de maĭ înainte ascultasem în acéstă privinţă părerea Preaveneratuluĭ Capitul Mitropolitan, presentată Nóuĕ din şedinţa capitulară de dtu 22 Novembre 1896. Nru 77. nu am întârziat a susterne cu dtu 10 Novembre 1898 Nru 5589 proposiţiunea ternarie.

După ce s'a delăturat şi îndoelile escate în privinţa moduluĭ, după care se întîmplă promoţiunea graduală a canonicilor de fundaţiune regiă: Maestatea Sa Cesară şi Apostolică Regéscă Francisc Iosif I domnitoriul nostru preaînălţat, după dreptul sĕŭ de patronat suprem peste bisericile catedrale de sub coróna Ungarieĭ, ca restauratorul acesteĭ Venerande Mitropoliĭ, şi ca întemeiatoriul canonicatelor de fundaţiune regiă în Capitulul Mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş, cu resoluţiunea preaînaltă de dtu Viena 17 Aprilie 1900, intimată cu rescriptul Escelenţeĭ Sale a Domnuluĭ Ministru Reg. Ungurese de Culte şi instrucţiunea publică de dtu 27 Aprilie 1900 Nr 29336, s'a îndurat Frăţieĭ Tale Mult Onorate Alesandru Uilăcan viceprotopopuluĭ onorariŭ şi profesoruluĭ de la gimnasiul superior archiepiscopesc din Blaş, a-ĭ conferi canonicatul din fundaţiune regiă care devenise vacant. Ceea ce înţĕlegem maĭ lămurit de însuşĭ preaînaltul decret collaţional, care cetéscă-se!

Aci ceremonierul Ales. Ciura cetesce diploma semnată de Maest. Sa şi ministrul de culte, de dto Viena 17 April 1900. După cetirea acesteia Mitropolitul continuă:

Aceste benigne litere regescĭ collaţionalĭ s'aŭ presentat, cetit şi publicat în şedinţa capitulară din 17 Maiŭ 1900 Nr 66 şi aŭ fost primite cu devoţiune omagială, apoĭ acelaşĭ canonic denumit tot în şedinţa capitulară citată după prescrisele din § 3 Titlu I al Decretelor Sinoduluĭ Provincial de Alba Iulia şi Făgăraş ţinut în anul 1882, a făcut şi mărturisirea credinţeĭ catolice, după formularul prescris pentru Orientalĭ, — de o dată la dorinţa espresă din partea Preaveneratuluĭ Capitul Mitropolitan, mie mi s'a dat ocasiune plăcută, ca într'acéstă s. zi de dumineca a V-a după SS. Pascĭ, a Samarineneĭ, să introduc cu solemnitatea îndatinată în gradul dobândit pe canonicul acum constituit, şi aşedĕndu-l în locul ce i-se cuvine în chorul acesteĭ sfinte bisericĭ catedrale, să-l fac arĕtat, ca pe cel ce de aci în colo are să cuprindă trépta de demnitate ecclesiastică, conferită luĭ în sensul SS. Canóne.

Binevoiesce dară Frate în Christos Mult Onorate Alesandre Uilăcan viceprotopope onorariŭ şi profesor gimnasial, a cuprinde stalul de canonic prebendat, care Ţi l'a dăruit Maestatea Sa Sacratissimă ca unuĭ bărbat destoinic, binemeritat de S. Biserică şi de acéstă Archidiecesă, şi pentru aceste plăcut şi înaintea Maestăţiĭ Sale. — Ostenita-ĭ dóuĕ zecĭ şi şepte de anĭ pe cariera învĕţămîntuluĭ, şi desceptând fiĭ poporuluĭ ĭ-aĭ introdus întru cunoscinţa tainelor natureĭ, ca din perfecţiunile faptelor să se ridice la cunoscinţa făcătoriuluĭ, „pentru că cele nevĕdute ale luĭ, de la zidirea lumiĭ din fapture socotindu-se se vĕd, şi vecinică puterea luĭ şi dumnezeirea.“ (Romani I. 20.) Conducându-ţĭ învĕţăceiĭ prin împĕrăţiile naturiĭ ĭ-aĭ apărat, ca să nu „mute mărirea luĭ Dumnezeŭ celuĭ nestricător întru asĕmĕnarea chipuluĭ omuluĭ celuĭ stricător, şi al pasĕrilor şi al celor cu câte patru picióre, şi al celor ce să târâiesc“; (l. c. 23.) din contră vĕdĕnd şi înţĕlegĕnd frumseţa naturiĭ, cunoscĕnd armonia legilor eĭ, să admire înţelepciunea luĭ Dumnezeŭ şi bunătatea provedinţeĭ divine; privind ceste de acum să se inalţe la dorinţa bunătăţilor celor ce vor se fie, — să se înveţe a-şĭ simţi dependenţa întru tóte de la atot puternicia Creatoreluĭ, ca ceĭ ce înţeleg că „cerurile spun mărirea luĭ Dumnezeŭ, şi facerea mânilor luĭ o vestesce tăria“, şi din tinereţe să se dedea a se purta cu frică şi reverinţă filială cătră judecătoriul cel drept, de a căruĭ mână isbânditóre nimenea nu póte scăpa.

Cu drept cuvînt aŭ socotit înţelepţiĭ că fără de stăruinţa acésta plină de îngrijire, de a cresce teneretul pe cum se cade, deşerte sînt tóte legile, nu sînt de ajuns decretele, şi fără de folos sînt învĕţăturile: acestora aĭ urmat împlinindu-Ţĭ deregătoria de profesor, învĕţătureĭ aĭ adaus postulatele educaţiuneĭ, că pe carĭ avuseşĭ de aĭ învĕţa, să-ĭ poţĭ arĕta creştinĭ luminaţĭ şi următorĭ de fapte bune, carĭ să „se închine luĭ Dumnezeŭ cu spiritul şi cu adevĕrul“ S. Ioan IV. 24.

Pe lângă incumbenţiele instituţiuneĭ tineretuluĭ, nu te-aĭ subtras nicĭ de la ostenéla unor părţĭ ale administraţiuneĭ ecclesiastice, carea de aci în colo are să-Ţĭ fie ocupaţiunea de căpetenie: dedat cu stăruinţa încordată în trebile chiemăriĭ, laudele Domnuluĭ în cor le veĭ înversta cu referade în Consistor, şi părţile deregătorieĭ speciale în Capitul le veĭ sci mereŭ ale concorda cu obligamintele private ale statuluĭ Frăţieĭ Tale Reverendissime spre carĭ lucrurĭ deapururea să aflĭ dar şi ajutor de sus întru lungime de zile!

Şi acum Preavenerat Capitul Mitropolitan! este cu dreptate să ne bucurăm în Domnul, Frăţiele Vóstre pentru că vedeţĭ Capitulul întregit deplin, şi aţĭ câştigat soţ noŭ al ostenelelor, — éră Noĭ pentru că Ni s'a adaus numĕrul acelora, carĭ după chiemare aŭ să Ne ajute cu simţul luminat şi bogat de esperinţă întru guberniul năiĭ bisericiĭ.

Să şi cade în anul acesta iubilar de dóuĕ sute de anĭ de la S. Unire cu S. Scaun Apostolic al Romeĭ, că biserica acésta Mitropolitană să se presinte deplină în membriĭ Capituluĭ eĭ, ca să se învrednicéscă a prăsnui cu deplină demnitate o sĕrbătóre de aşa piă reminiscenţă. Şi până atuncĭ binevoiţĭ Veneraţilor membriĭ aĭ acestuĭ Capitul Mitropolitan a primi din partea sfinteĭ bisericeĭ recunoscinţa detorită pentru partea aceea de ostenĕlă maĭ multă, carea eraţĭ până aci siliţĭ a o purta în locul confrateluĭ, pe care numaĭ azĭ l'aţĭ putut dobândi. Sciţĭ că „fie care va lua plata sa după ostenéla sa“, (I. Corint. III. 8.) vedeţĭ şi aceea că „holdele sînt albe spre seceriş acum. Şi cela ce seceră plată ĭea, şi adună róda în vieţa vecinică; că şi cel ce samĕnă să se bucure şi cel ce seceră. Că întru acésta este cuvîntul adevĕrat, că altul este cel ce samĕnă, şi altul cel ce seceră.“ (S. Ioan IV. 35—37.)

Darul ceresc să se reverse cu prisosinţă peste tóte stăruinţele Preaveneratuluĭ Capitul,

mai cu samă și peste cele îndreptate spre a reversa lumina cunoscinței adevĕrului, și spre reforma moravurilor și conservarea disciplinei în cler și în popor, că pe cum prin cuvîntul muierii înțelepte din S. Evangelie de azi cetățenii din Sichar ajunseră la cunoscința Mântuitoriului, așa prin lucrul nostru ajutat de binecuvîntare cerescă, să putem conserva pe credincioșii noștri întru cunoscința credinței Mântuitoriului, și prin paza preceptelor luĭ a-l feri de tóte relele și a-l povĕțui la mântuire cu intercesiunea Preacuratei Dómnei Nóstre de Dumnezeŭ Născătórei și pururea Vergurei Maria și ale tuturor Sfinților. Amin.

La sfârșit întreg publicul împreună cu chorul erump în strigăte de „trăiéscă" și „la mulți ani".

Noul canonic din locul destinat, rĕspunde alocuțiunei Mitropolitului cu următórea cuvîntare:

Escelentisime Domnule Archiepiscope și Mitropolite! Preagrațios al Nostru Părinte!

La propunerea Escelenței Vóstre, la recomandarea Înaltului Guvern, Maestatea Sa Sacratisimă s'a îndurat preagrațios a mĕ denumi pe mine canonic de fundațiune regéscă, în stalul devenit vacant, prin mutarea la celea eterne a fostului când va Elie Vlasa.

Escelența Vóstră V'ați îndurat preagrațios a îndeplini actul solemn al introducerei mele în acest stal. — Un atare eveniment, ca și cel de azi stirnesce în inimă deosebite simțĕminte. — Între deosebitele simțĕminte, de carĭ e pătrunsă inima mea cu ocasiunea instalării mele solemne de canonic al acestei venerande biserici catedrali, cel mai puternic și cel mai vehement este fără îndoiélă simțĕmîntul de mulțumită.

Ocupând dar acest stal după un restimp aprópe de trei decenii, după acésta lungă postată și grea, plinită pe o carieră, ce să zice a fi ingrată, dacă energia nu mi s'a chilăvit de tot, am să daŭ mulțumită întâiŭ și de aci în colo zilnic Provedinței divine, a căreĭ căĭ sînt nepĕtrunse!

Îndemnat de acest simțĕmînt, cu supunere fiéscă aduc astăzi tributul celei maĭ profunde mulțumite, carea nu are să o ștérgă din peptul meŭ nicĭ ferul, nicĭ focul și nicĭ dintele consumător al timpului. — Maestății Sale gloriosului Împĕrat și Regele nostru apostolic Francisc Iosif I pentru grația arĕtată față de mine, întărindu-mĕ de canonic, urându-ĭ din adîncul inimii mele, că Atotputernicul Dumnezeŭ, împĕratul împĕraților și regele regilor, să-l țină la mulți ani spre binele și fericirea popórelor de sub augustul sĕŭ sceptru.

Îndemnat de acest simțĕmînt aduc astăzi tributul celei mai adânci mulțumite Înaltului Guvern regesc Unguresc al Maestății Sale, pentru bunăvoința arĕtată față de mine, recomandându-mĕ spre întărire.

Îndemnat de acest simțĕmînt, aduc astăzi cu supunere adevĕrat fiéscă tributul celei mai sincere mulțumite Escelenței Vóstre, pentru favorul arĕtat față de mine, punĕndu-mĕ, în conțelegere cu Preaveneraţii membrii capitulari, în candidațiunea ternariă, — pe cum și pentru ostenéla pusă astăzi întru introducerea mea, urându-vĕ din adâncul inimii mele, ca Provedința divină să vĕ lungéscă viéța, să vĕ țină la mulți ani, cu sănătate deplină, pentru ca să puteți sĕrba și iubileul de 50 de ani al Episcopatului și să puteți conduce naia bisericii nóstre la limanul, la portul dorit. — Promit cu acéstă ocasiune, că nu voiŭ cruța nimic, numai și numai să pot satisface datorințelor împreunate cu noul stat, ce cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ îl încep astăzi, făcêndu-mĕ un sincer, dar sincer și neobosit consilier al Escelenței Vóstre și prin acésta vrednic de grația părintéscă manifestată față de mine.

Și acum fie-mi permis a reaminti că sarcina de profesor fórte mult mi-a ușurat-o iubirea reverențială și recunoscința cu carea am fost întîmpinat în tot de una din partea elevilor meĭ. Sute și miĭ trebue să fie numĕrul lor, pe carĭ nu a rare orĭ nĕcăjit în sufletul meŭ, dar tot de una cu bună inimă, m'am nizuit a-ĭ lumina și îndrepta la calea mântuireĭ, prin alăptarea cu vîrtuțile creștine, prin formarea de caractere firme, atât de necesarie în lumea acésta nestatornică. Li-am arĕtat micuța viorică, de la carea aŭ însușit modestia, umilința; ĭ-am condus la ghiocel, la jacint, la crinul alb, carĭ nu sufer pete și a căror alb strălucitor, gingaș le-a înduplecat inima la inocință; — ér intuițiunea stejarului, goronului, ĭ-a aplicat a-și păstra cu scumpĕtate, cu tărie, virtuțile câscigate și ast fel a duce în viéța practică caractere firme. —

La intuițiunea crinului focos, fragedul elev a sorbit din splendórea colórei aceluia, curajul de a-și apĕra chiar cu sângele virtutea credinței, la vederea verdeții semper-virente a bradului nobil, i-s'aŭ dat forțe în vîrtutea speranții și peste tot frumseța naturei, cunóscerea arcanelor ei l'a acumulat cu virtutea iubirei către Atotputernicul Creator.

Am dat povețe propunênd și filologia modernă, carĭ urmărindu-le, vor să folosĕscă mult iubitei nóstre patrie.

Mai de parte mĕ simț îndemnat a aminti și împrejurarea, că avînd fericirea de a propune într'un șir de ani economia rurală clerului nostru tinĕr; — aceștia prin interesul dovedit față de povețele date, mi-a causat multă desfătare în protesura mea.

Pe terenul educațiunii scopul meŭ, ca al unui educător în școlile humaniόre, a fost: a nobilita simțĕmîntul, pentru că mult adevĕr zace în zicerea: *„Nobleța obligă."* — Togmai pentru că seclul nostru este turtit sub povara materialismului, individul crescut la humaniόre, trebue să aibă simț nobil, să fie idealist, pentru ca să nu sucumbe sub povara amintită, — și apoi luĭ totuși îĭ va rĕmânê un ce, ce-l va îndemna la o viéță laboriósă și prin urmare nu putê fi nefericit!

Peste tot m'am nisuit a nu ascunde talantul, ce mi s'a dat; — dar sciŭ bine, că al lui Dumnezeŭ este darul, nu din fapte, ca să nu să laude cine va.

În fine mĕ adresez cătră Prea Veneraţii membrii capitulari, Reverendisimii Domni Canonici! — Vĕ mulțumesc pentru bunăvoința arĕtată față de mine, mĕ recomând și mai de parte bunăvoinței și dragostei frățesci, — Vĕ asecur, că din tóte puterile mele mĕ voiŭ nizui a mĕ face demn de acéstă bunăvoință și dragoste frățéscă, dorindu-Vĕ ani îndelungați și feriсiți!

Cu acestea urând tuturor, carĭ astăzi aŭ participat la instalarea mea, viéță îndelungată, sănătate, îndestulire și fericire, încheiŭ cuvîntarea mea. —

După aceste în mijlocul ovațiunilor credincioșilor, a cântării corului, preoțimea și Archiereul întră în Altar, și se începe sta liturgie celebrată de membrii Veneratului Capitlu.

Raportor.

NOUTĂȚĬ.

Din diecesa de Lugoș. Prea Onor. *Niculae Nestor*, până acuma administrator al oficiului vicarial din Hațeg a fost numit definitiv de vicar foraneŭ al districtului Hațeg. — Felicitările nóstre! — On. *Avram Socaciŭ*, a fost numit paroch în Iancahida, tract. protop. Torontal.

Promovări. *Ioan Rațiŭ*, profesor la preparandia din Blaș, depunênd cu deplin succes esamenul din limba română la universitatea din Cluș, aŭ fost promovat azi în 26. de *doctor în filosofie*. — *Iustin Pop*, jurist absolut, fiul protopopului nostru din Luna, a fost promovat tot atunci de *doctor în drepturi*. — Trimitem sincerile nóstre felicitări tinerilor doctori!

În memoria Mitrop. Ioan Vancea. Elevii din seminariul junimeĭ studióse gr. cat. de la gimnasiul din loc, aŭ aranjat Duminecă după st. liturgie o ședință festivă în memoria Mitrop. Vancea, întemeiatorul acelui Internat. Sala unde s'a ținut acéstă ședință era frumos împodobită cu verdéță. În fund era bustul fericitului Mitropolit în mijlocul unui grup de flori. La ședință aŭ luat parte o mulțime de public în frunte cu Escel. Sa Mitrop. Victor. Prestațiunile tinerimei în declamări, cântări, musică, aŭ fost, nu se póte mai bine. Luni, ziua Sf. Evang. Ioan, o liturgie festivă s'a ținut în memoria aceluiași mitropolit, la Capela Internatului de fetițe, fundat asemenea de acest mare archiereu.

O scriere românéscă aprețiată în Germania. În nrl 2 din „Literaturblatt für germanische und romaniche Philologie", ce apare în Lipsca, și e pusă sub conducerea prof. de universitate Dr Behagel, de la Giessen și Dr Neumann, de la Heidelberg, a apărut o recensiune favorabilă asupra tesei de doctorat a dluĭ Dr Elie Daianu „Vocalis nasalis a román nyelvben." Felicităm pe dl Dr Daianu de acéstă onóre, de a fi aprețiat în o revistă de specialitate germană!

Federațiunea internațională de studenți „Corda Fratres", direcțiunea Secției Române. Avênd în vedere apropiarea vacanțelor, toți acei stimați domni, carĭ aŭ primit apeluri pentru „Corda Fratres", sînt rugați respectuos a rĕspunde până în primele zile din Iunie st. n. Viena 11 Maiŭ n. 1900. *Lucian Bolcaș.*

Scolastic. Despărț. Pogăcéua al reun. învĕț. archid. își va ține adunarea generală la 30 Maiŭ în Săcalul de câmpie.

Avis. On. *Niculae Suru*, preotul nostru din Secuieŭ, pe basa concesiunii ministeriale, și-a schimbat numele în *Marincașiŭ*, despre ce se avisézá cetitorii noștri.

La loteria pentru Casa națională se va face sorțirea la *31 Maiŭ st. n.* Losuri se capĕtă la biroul Asoțiațiunii în Sibiŭ și eventual încă la câte va bănci și librării românesci. *Un los*, cu care se póte câștiga câștigul principal de pildă, în valóre de 10.000 corόne, *costă numai 1 corónă*.

Necrolog. † *Vasiliu Hossu*, preot în Schiopi, distr. Indol, a repausat la 15 Maiŭ n. în etate de 73 ani în al 47 an al preoției.

† *Isidor Barbu*, preot în Blășel, distr. Mediaș, a repausat la 22 crt. în al 52 an al etații și 25. al preoției.

Fie-le țĕrîna ușóră!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

— Schiță istorică-culturală —

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

II.

(Continuare.)

Nedumerită, și cu tot dreptul, de datorință, ce trebuia să iae asupra sa îșĭ îndreptă ochiĭ cătră ceriŭ și temêndu-se, că nu va avé destulă lumină și iubire pentru o atare întreprindere, începu a-șĭ dedica copilul cu tótă intimitatea și încrederea luĭ Dumnezeŭ. „Sfînta Monică“ — zice S. Francisc de Sales, — „încă purtându-l în pântece pe marele Augustin, îl dedică maĭ de multe orĭ religiuneĭ creștine, în servițiuluĭ măririĭ luĭ Dumnezeŭ, ceea ce însușĭ Augustin ne adeveresce, zicênd, că el încă în pântecele mameĭ sale gustă sarea cea bună a luĭ Dumnezeŭ“. [1]) Cuvintele pĕtrundĕtóre: „ab utero matris meae“, „din sînul maiceĭ mele“, maĭ pe fie care pagină a „Mărturisirilor“ sale obvin. Dacă Augustin învĕță a iubi pe Domnul Nostru Isus Christos, dacă avu la inimă o córdă, care tot de una suna pentru Dumnezeŭ și dreptate; dacă în mijlocul rătăcirilor sale, el aflá acele schinteĭ ale omeniei, carĭ nu se pot stînge; dacă luĭ ĭ-a fost în natură gróză de tot, ce e dejositoriŭ, van și trecĕtoriŭ: — tóte, tóte din sînul mameĭ sale — „ab utero matris meae“ — și le-a însușit, pe cum mereŭ amintesce, ca și când ar fi vrut să ne spună, cât de frumóse, sublime, sfinte și înalte cugete și simțĕminte avu maică-sa în decursul acelor 9 lunĭ, cât l'a purtat în sîn.

De abia născut, Monica dispuse să-l ducă la biserică, ca să fie înscris în numĕrul catecumenilor, adecă a acelora, carĭ așteptaŭ botezul; pentru că pe timpul acela nu era datină a boteza în dată după nascere, pe cum ne spun istoricii: Constantin, Theodosiŭ, sf. Ambrosiŭ, sf. Martin, sf. Eusebiŭ și alțiĭ.

Și înainte de ce Isus Christos ar fi luat în posesiune deplină acéstă biserică, carea după ce fu pĕtată pe un moment, maĭ târziŭ deveni așa de frumósă — îĭ însemnă fruntea cu sĕmnul credințeĭ, îĭ puseră sare pe acele buze, carĭ aveaŭ să fie tâlcuitóre atât de sublime ale credințeĭ. [2])

Nu se puté crede, că o atare mamă să-șĭ nutrescă fiul cu lapte străin. Ea s'ar fi temut, că o influință necunoscută, ordinară, póte chiar pĕcătósă, ar împedeca cursul lucrăriĭ sale, ale căreĭ greutățĭ și de alt fel le cunóscea. — Ținu dară pe Augustin la sinul sĕŭ nepĕtat; acolo gustă el, cea ce atât de frumos numesce „mângăierile laptelui matern.“ — Cu laptele acesta de o dată ĭ-a dat ea să sugă numele și iubirea luĭ Isus, și ast fel el, carele deja în pântecele mameĭ sale primise o impresiune atât de adêncă a credințeĭ, s'a împărtășit și de binecuvêntarea, de a primi deja între bucuriile légănuluĭ și o a dóua impresiune, nu maĭ puțin tainică, dar maĭ profundă, ca cea dintâiŭ.

Fericit e pruncuțul născut ast fel de o dată, și pentru viéța pămîntéscă și pentru cea cerescă, și carele, venind pe acéstă lume, din ochiĭ maiceĭ sale póte ceti credința, castitatea, onestitatea și virtutea.

Acéstă primă fericire a prunciei sale Augustin o descrie în câte va cuvinte pline de farmec: „De unde am venit, o Dumnezeule, la acésta viéță muritóre saŭ maĭ bine la acésta mórte vie? Nu sciŭ! Ceea ce sciŭ, e, că venind la acéstă viéță am fost primit în brațele frăgedimeĭ Tale, pe cum îmĭ spuneaŭ tata și mama, sub a căreĭ inimă am odihnit cât va timp.“

După aceste cuvinte gingașe el continuă ast fel: „Primit-am și un alt dar: darul de a gusta *dulcéța laptelui mameĭ*. Binecuvêntat se fiĭ, Dómne, Dumnezeul meŭ, pentru că nu ea-șĭ umplea sinul, ci Tu îmĭ dăruiaĭ prin ea acel nutremênt. Tu mĕ făceaĭ să-l doresc în mĕsura, de care aveam lipsă. Tu făceaĭ pe mama să mi-l dea. Iubirea o îndemna să-mĭ dea fără a maĭ mĕsura, ceea ce primia de la Tine fără mĕsură și printr'o lege minunată, fericindu-mĕ pe mine și ea se simția fericită. Din acel lapte, pe care eŭ îl sugeam cu atâta plăcere, inima mea și maĭ fericită sugea cu iubire numele luĭ Isus Christos. Aceste le-am învĕțat maĭ apoĭ: Pentru că atuncĭ, nemulțămitorul de mine, ce sciam? Sciam suge și gusta ce e bun; sciam plânge, când îmĭ era rĕŭ. Alt ceva nimic.“ [1])

Orĭ și cât de delicate aŭ fost aceste prime îngrijirĭ ale Moniceĭ eraŭ totușĭ numaĭ începutul acelor lucrărĭ marĭ, la carĭ se simția chemată de Dumnezeŭ.

Ceea ce era maĭ de lipsă, era formarea consciințeĭ luĭ Augustin. Se apropia óra, când Augustin în loc de a asculta de învĕțăturile mameĭ, se lua deja după esemplul tatăluĭ sĕŭ, când smuls de la sinul maiceĭ sale se învîrtia printr'o societate cu totul stricată și fórte stricăciósă, din care de sigur n'ar scăpa întreg, sănătos, de cât dacă ar avé o consciință bine întărită.

Monica, pentru ca să-șĭ ajungă acest scop: desvoltarea consciințeĭ fiuluĭ sĕŭ neîncetat îĭ esplica fundamentele mărețe ale credințeĭ, și-ĭ arĕta lumina vie și splendidă a Evangelieĭ luĭ Christos. Printre aceste luminĭ viĭ și strălucite maĭ ales una voia se ĭ-o dea, ca și o comóră primită de la strămoșĭ: desprețuirea celor pămîntescĭ, disgustul de ceea, ce e mărginit, peritoriŭ, trecĕtoriŭ.

În continuŭ îĭ arĕta cerul și se încerca a săpa în acest micuț suflet acea afundime mare, pe care nimic nu o maĭ póte umplé. Scim, că ĭ-a succes. Aceea blândeță a inimeĭ, care îl scutesce de pasiunĭ, dorul luĭ neliniștit, profund și melancolic, atât de pĕtrundĕtoriŭ, ba și din punct de vedere omenesc, o frumósă trăsĕtură a sufletuluĭ luĭ: acel oftat sublim: „Pentru tine ne-aĭ creat Dómne și neodihnită e inima nóstră, până ce nu va repausa întru Tine,“ — tóte acestea Augustin de pe buzele și din învĕțăturile prime ale mameĭ sale le-a învĕțat.

La acésta descoperire în fie care zi renoită, care avé să întroducă profundime în sufletul fiuluĭ sĕŭ, Monica maĭ adause una, care avé să reverse iubire în inima luĭ.

Nu înceta a-ĭ vorbi despre iubirea luĭ Dumnezeŭ, despre ieslea, în care se născu făcêndu-se sĕrac și sclav pentru noĭ; îĭ vorbia despre crucea, pe care s'a ridicat vĕrsându-șĭ sângele pentru noĭ, pentru ca să ne arete deplina sa iubire. [2]) Să ne închipuim numaĭ cum puté decurge o atare învĕțătură de pe buzele inspirate ale uneĭ sfinte, într'o inimă așa fragedă și iubitóre, ca aluĭ Augustin! Și într'adevĕr pĕtrundĕtóre fu impresiunea, așa în cât Augustin nicĭ între rătĕcirile și pasiunile tinereței sale nu putu uita figura strălucită și mișcătóre a Mântuitoriuluĭ Nostru, „care din umilință se pogorî la superbia nóstră.“ — Vom vedé cum depune din mână și cea maĭ frumósă carte, disgutat, că nu aflá numele luĭ Isus în ea.

Pentru formarea consciințeĭ fiuluĭ sĕŭ, Monică se încerca a-ĭ insufla tot o dată și gróza de pĕcat și ura față de tot, ce înegresce și dejosesce sufletul.

Și cu abnegațiunea acelor mame, carĭ și cu umilirea propriă sînt gata așĭ scuti pruncií, ea-șĭ mărturisi luĭ și greșelele sale. Îĭ spuse pe larg — de la eĭ scim și noĭ — despre pericolul, în care ajunse Monica în copilărie; despre pivnița, în care se ducea, despre cupa, ce șĭ-o atinse de buze, despre imputarea, ce ĭ-o făcuse servitórea, despre numele de batjocură, ce îĭ aruncase în față, în fine despre tótă întîmplarea aceea dejositóre; simțindu-se fericită, că prin acésta puté nobilita consciința fiuluĭ sĕŭ, însuflându-ĭ témă și de pericolele cele maĭ micĭ, și gróză și de greșelele cele maĭ ușóre.

Așa cultiva Monica mereŭ sufletul luĭ Augustin ținêndu-l pe genunchĭ, povestind cu el, și spunêndu-ĭ pe rênd, după cum i-se dedea ocasiune, despre deșertăciunea lucrurilor pămîntescĭ, despre iubirea nemărginită a luĭ Dumnezeŭ; despre urîciunea și gróza pĕcatuluĭ. În urma urmelor reuși a-ĭ sădi în inimă aceea consciință, de care Augustin nu se maĭ desbrăca, pe care el se încerca, ce-ĭ drept, a o înăbuși, ca să fie cel puțin liniștit, dacă nu puté fi fericit, dar în zădar, pentru că vócea eĭ îl urmăria pretutindenia, el o purta cu sine, pe cum cerbul rănit îșĭ pórtă în cóste săgéta sângerósă. Ea îl mustra neîncetat până în ziua, când învins și pocăit se reîntórce la Dumnezeul légănuluĭ sĕŭ și al mameĭ sale și-ĭ cere éră-șĭ pacea curățenia și bucuria, adecă demnitatea sufletuluĭ sĕŭ.

O trăsĕtură din prima copilărie aluĭ Augustin ne arată din destul, cât de afund sădi Monica credința și pietatea în sufletul fiuluĭ sĕŭ, de și tatăl luĭ era necredincios; și cât de grea și delicată fu condițiunea Moniceĭ pe lângă tótă prudența și tactul eĭ fin.

Trebue să cităm câte va șire din *„Mărturisirĭ“*, ca să ne facem o icónă despre acésta:

„Când o dată, ca copil, mĕ cuprinse așa o durere de stomac, în cât era maĭ pe aci se mor, Tu aĭ vĕdut, Dumnezeul meŭ, căcĭ și atuncĭ eraĭ păzitorul meŭ, cu ce dor al sufletuluĭ și cu credință am cerut botezul Christosuluĭ Tĕŭ, a Domnuluĭ și Dumnezeuluĭ meŭ de la pietatea maiceĭ mele și a tuturor, de la biserica Ta.“ [1])

Étă copilul abia de 7—8 anĭ, maĭ mort de durerile îngrozitóre, el nu se cugetă de cât numaĭ la Dumnezeŭ, la suflet și fericirea eternă.

Mamă-sa e póte și maĭ admirabilă „Mama mea,“ zice Augustin, „s'a cutremurat până în adêncul inimeĭ sale.“ Și pentru ce? Se temea dóră, să nu-șĭ piérdă fiul? Fără îndoiélă, căcĭ ea era mamă: „dar Tu sciĭ, o Dumnezeul meŭ, — continuă Augustin — că ea cu maĭ mult dor și cu maĭ multă iubire voia să mĕ nască pentru ceriŭ — de cum m'a născut pentru lumea acésta. Inima eĭ curată se grăbia să mĕ renască óre-șĭ cum câștigându-mĭ botezul viețiĭ de vecĭ. Ea alerga neliniștită, fugia în colo și în cóce și cu strigăte cerea să mĕ boteze, ca să mĕ curățesc de pĕcate și să Te mărturisesc pe Tine, o Isuse, Mântuitorul meŭ! [2])“

[1]) Introduction à la vie devote. III. r. 38. f.
[2]) Confess. lib. I. c. 6.

[1]) Confess. lib. I. c. 6. lib. III. c. 4.
[2]) Confess. lib. I. c. 11.

[1]) Confess. lib. I. c. 11.
[2]) Tot acolo.

Vĕdênd acéstă credinţă vie în inima mameĭ şi a fiuluĭ, trebue să ne uiméscă, ce ne spune Augustin maĭ în colo: „Într'aceste durerile trecură, pericolul dispăru, nime nu gândia maĭ mult la botez.“ Şi într'adevĕr Augustin numaĭ după 20 anĭ s'a botezat. Cu tot dreptul ne-am puté mira de acéstă purtare, dacă pe lângă tóte retăcirile fine şi discrete ale luĭ Augustin, care se feresce a numi pe tatăl sĕŭ, ca să nu-l blameze — nu am observa aci mâna luĭ Patriciŭ. Până când Augustin era în pericol, Patriciŭ lăsa pe Monica să facă ce vrea. El era fórte nepăsătoriŭ în suflet faţă de lucrurile religióse, dar se o spunem, era mult maĭ generos şi maĭ de onóre, ca să nu vatĕme chiar pe marginea mormîntuluĭ libertatea consciinţeĭ fiuluĭ sĕŭ, şi să nu maĭ mărescă durerea Moniceĭ că-şĭ perde ficiorul, prin durerea de miĭ de orĭ maĭ amară ca să-l vadă espus a-şĭ perde mântuirea de vecĭ.

De abia trecu înse pericolul şi indiferentul păgân reapăru în Patriciŭ şi-şĭ esprimă voinţa, ca botezul să se amâne pe maĭ târziŭ. [1])

Monica nu maĭ stăruĭ; scia bine, că faţă cu Patriciŭ n'are la ce maĭ stărui, şi fiind că şi biserica admitea acéstă datină, neputând face nicĭ ea alt cum, tăcu cu supunere.

(Va urma.)

[1]) „Cuprins de o durere mare de stomac, îndemnându-l mamă-sa să se boteze, tatăl sĕŭ s'a împotrivit şi botezul fu amânat.“ In *„Breviarium sec. rit. almae Eccae. Arosiensis. In festo Sti Aug. II. Lectio ad Mat. I. vol. in 12 fără dat. Aprobarea pórtă datul de 1504.“* În multe locurĭ se află urma acesteĭ tradiţiunĭ.

Lumina în cultul dumnezeesc.

(Continuare.)

Concedem, că canónele bisericiĭ nóstre nu se declară cu privire la materia, cu care să se nutréscă luminile folosite în cultul dumnezeesc. Singurele canóne, carele tractéză despre lucrul acesta, sînt can. 2 şi 3 din canónele, cele ce se numesc apostolice. Ele ne spun: „Să nu se dea voe a aduce óre ce la altariŭ a fară de unt de lemn pe sama sfinteĭ candile.“ „Să nu se dea voe a aduce óre ce la altariŭ a fară de unt de lemn pe sama luminilor si de tĕmâie pe vremea sfinteĭ jertfe.“ Ne maĭ spune şi can. 65 următórele: „Cel ce fură céra orĭ untul de lemn al bisericiĭ, să se escomunice, şi a fară de aceea să solvéscă de cincĭ orĭ atâta.“ Înse lipsa acésta de canóne nu are să ne turbure de loc. În biserica luĭ Christos dreptul întemeiat pe obiceiŭ raţional a avut adecă în tot de una tot aceea-şĭ putere obligatóre ca şi dreptul cel întemeiat pe canóne. Éră din cele ce am spus până acuma, am putut, să ne convingem, că în vécurile sfinţilor Părinţi biserica spre nutrirea luminiĭ, ce o folosise în cultul dumnezeesc s'a servit atât în rĕsărit, cât şi în apus în tot de una numaĭ de céră şi de unt de lemn. Fórte instructive sînt în privinţa acésta, cele ce s'aŭ propus sacreĭ Congregaţiunĭ a Riturilor, şi cele ce a hotărît apoĭ aceea-şĭ Congregaţiune. Adevĕrat că acestea se referesc la biserica apusană; înse ele se întemeiéză pe obiceiul tradiţional al bisericiĭ întregĭ aşa, că noĭ nicĭ de cum nu putem, să zicem, că ele nu ne-ar privi şi pe noĭ, adevĕrat că nu ca o lege, dară totuşĭ ca o reamintire şi esplicare a obiceiuluĭ aceluia tradiţional. Étă dară cele esenţiale din propunerile şi hotărîrile acelea:

„— Acum de câţĭ va anĭ se gătesc nisce luminĭ, carĭ la înfăţişare sémĕnă fórte tare cu cele gătite din céră. A urmat decĭ, că uniĭ s'aŭ îndoit fórte, dacă este iertat a folosi luminile acelea în cultul dumnezeesc şi în funcţiunile bisericescĭ în locul acelora, de carĭ biserica s'a folosit de la începutul sĕŭ şi până acuma.“ Propunerea înşiră apoĭ câte va îndoelĭ de acestea, ér apoĭ continuă:

„Éră din documentele acestea se vede limpede, că întrebarea acésta întrégă se reduce la aceea, că óre felul acesta noŭ de făclíĭ să se sufere, orĭ dóră maĭ vîrtos să se opréscă. — Mi-se pare, că-mĭ caută, să premit óre carĭ lucrurĭ, pentru ca întrebarea însă-şĭ să se înţelégă bine. Şi a nume maĭ întâiŭ are, să se cerceteze, care e materia aceea a lor, din care se gătesc. Le este cunoscut tuturor, că luminile acelea, despre carĭ e vorbă,“ adecă luminile de stearină, „se gătesc din unsóre de boŭ orĭ de berbece orĭ de alte animale. — Luminile gătite după invenţia cea nóuă constaŭ din unsóre de animale, carea dacă nu ar fi curăţită de uleŭ, ar fi seŭ. — Mi-se pare, că aŭ, să se discuteze următórele dubiĭ:

„I. Dacă a fară de amintitele funcţiunĭ bisericescĭ în cele alalte se póte suferi folosirea luminilor celor nóuĕ?

„II. Dacă şi ce are, să se rĕspundă archiepiscopuluĭ de Calocea, episcopuluĭ de Marseille şi altora, carĭ aŭ întrebat acéstă s. Congregaţiune?

„III. Întru cât la I. negativ: Óre fi va de folos, să se publice un decret general de oprire?

„Votul prim. — Din istoria bisericéscă scim, că biserica în tot de una s'a păzit de înoirĭ chiar şi în lucrurile acelea, carĭ privesc disciplina şi riturile cele sfinte, pentru ca să păzéscă întregĭ şi nevătĕmate tradiţiile Părinţilor şi înaintaşilor. Aşĭ puté, să mĕ provoc la multe esemple, dară ca să nu lungesc vorba, mĕ restrîng la un lucru, care — sémĕnă fórte mult cu lucrul, despre care tractăm. Sciţi cu toţiĭ, — că maĭ înainte de acésta cu câţĭ va anĭ s'a vîrît în Roma şi pe airia obiceiul orĭ maĭ bine abusul, ca în uneltele cele sfinte atât pe sama preoţilor celor ce slujesc, cât şi pe sama altarelor — să se foloséscă pânză de bumbac în locul celeĭ de in.“ Se reproduc apoĭ, cele ce în privinţa acesta a hotărît s. Congregaţiune a riturilor în 15 Maiŭ 1819 şi a întărit Piŭ VII, şi a nume: „Spre a desrădăcina abusul acesta, pe care uniĭ se silesc a-l împodobi cu numele de obiceiŭ, şi-aŭ îndreptat silinţele sale Eminentissimiĭ şi Reverendissimiĭ Părinţi Cardinalĭ puşĭ spre a păzi riturile sacre; îngrijiţĭ fiind decĭ, ca ceea ce până în apoĭ la începuturile bisericiĭ s'a observat în hainele şi uneltele cele sfinte pentru însemnările reale şi mistice, aceea să se susţină, să se restituéscă şi în viitoriŭ să se păzéscă întru tóte, aŭ declarat şi aŭ decretat, că de la usul cel vechiŭ să nu se facă abatere cu nicĭ un pretext şi motiv, şi acele-şĭ haine şi unelte sacre să se gătéscă din in orĭ din cânepă, éră nu din vre-o altă materie, chiar şi dacă ea în privinţa frumseţeĭ, albeţeĭ şi tărieĭ ar fi asemenea cu inuĭ orĭ cu cânepa orĭ le-ar întrece chiar.

„Din decretul acesta se vede destul de bine, care a fost causa, pentru care în haĭnele şi uneltele sacre s'a oprit folosirea bumbaculuĭ în locul pânzeĭ ţesute din in orĭ din cânepă, adecă aceea, că obiceiul acesta s'a întrodus deja întru începuturile bisericiĭ, pe cum şi aceea, că el se întemeiéză pe însemnărĭ reale şi mistice. Stând o dată lucrul acesta voiŭ, să cerc, dacă acela-şĭ lucru are, să se zică şi despre făcliile gătite din céră. Cu privire la vechimea obiceiuluĭ să audim pe eruditul Baroniŭ, care la anul 58 dovedesce, că Iudeiĭ se obicĭnuiseră a aprinde candile nu numaĭ spre a împrăştia întunerecul nopţiĭ şi spre a da espresie veselieĭ, ci şi spre a esprima veneraţiunea, şi că obiceiul acesta a trecut apoĭ de la Iudeĭ în biserica luĭ Christos. Şi cu tóte că creştiniĭ ceĭ dintâiŭ póte că folosiseră numaĭ candile de unt de lemn, folosirea făclíilor de céră totuşĭ e fórte vechiŭ în tocmaĭ ca şi instituţia acoliţilor, slujba cărora a fost, să pórte făclíĭ de céră aprinse, pe cum bine dovedesce Baroniŭ. Şi întru adevĕr e lucru constatat, că obiceiul de a aprinde făclíĭ de céră era rĕspândit atât în rĕsărit cât şi în apus deja pe vremea s. Ieronim.“ Urméză apoĭ tot cam dovedile acelea istorice, la carĭ ne-am provocat şi noĭ în cele de maĭ înainte.

„Ajungă acestea despre vechimea obiceiuluĭ de a aprinde făclíĭ de céră. Éră ce privesce însemnarea mistică, însemnările acelea simbolice, carĭ scriitoriĭ bisericescĭ şi cunoscĕtoriĭ ceĭ maĭ bunĭ aĭ lucrurilor liturgice le găsesc în céră, sînt aşa de minunate, cât pricepem uşor, cele ce zice s. Petru Damiani: „Între cele ce păzesce biserica, unele la privirea cea dintâiŭ par a fi de rînd şi făr de însemnătate; dară dacă se cercetéză în chip maĭ subtil, se află, că le spriginesce adevĕrul vre uneĭ vîrtuţĭ marĭ.“ [1]) Întru adevĕr Amalarius Fortunatus, carele a murit în anul 814, ne spune, că făcliile de céră simboliséză omenirea luĭ Christos: „Céra însémnă omenirea luĭ Christos.“ [2]) Éră Fulbertus Carnotensis, carele a trăit în vécul al XI-lea, în cuvîntarea rostită în sĕrbătórea Curăţiriĭ Preacurateĭ Feciórĕ (Întimpinarea Domnuluĭ) zice: „Vom, să espunem pe scurt, fraţilor, care a fost începutul sĕrbătóreĭ Curăţiriĭ, carea o ţineţĭ astăzĭ, şi ce însemnéză făcliile acestea de céră, carĭ le aduceţĭ voĭ, şi carĭ cu lumina făclieĭ însemnéză dumnezeirea luĭ Christos, éră cu céra trupul luĭ cel feciorésc, căcĭ albina lucrătórea ceriĭ şi a mieriĭ se nasce fără de împreunare de bărbătuş şi femeiuşe.“ [3]) Éră Yvo Carnotensis, pe cum ne spune Benedict XIV, [4]) în cuvîntarea despre Curăţirea Preacurateĭ Feciórĕ zice: „în ce chip a primit adecă cu mânile omenirea, dară a cunoscut maiestatea cea din lăuntrul luĭ, carea cu lumina sa lumina întunerecul păgânătăţiĭ nóstre, aşa fiesce care credincios, care în ziua acésta pórtă céră în mână, aşa o pórtă, cât să facă alusiune la trupul sĕŭ propriŭ şi în lumina făclieĭ să recunóscă lumina aceea, carea luminéză întunerecul aeruluĭ nostru. Maĭ adauge, că céra, carea o pórtă astăzĭ credincioşiĭ în mână, este rodul albineĭ luat din florĭ bine mirositóre: adecă al animaluluĭ feciorésc, sexul căruia, pe cum se cetesce, nicĭ bărbătuşiĭ nu-l

[1]) Libro, qui insctributur „Dominus vobiscum“ c. 17.

[2]) De Eccles. Off. l. I. c. 18.

[3]) Bibl. Patr. Lugd. T. 18. p. 37.

[4]) De fest. B. V. M.

vatêmă, nicî fețiî nu-l frâng, și așa dară simbolul pruncului aceluia dumnezeesc, carele nicî întru ieșirea sa nu a vătêmat întregimea mameî.“ Tot asemenea scrie și Petrus de Natalibus episcopul Esquilin: „A treia pentru însemnarea mistică atât în cap cât și în membre. În cap lumina aprinsă însemnéză adecă pe Christos, căcî în făclia de céră sînt treî lucrurî însemnând alte treî, carî aŭ fost în Christos. Căcî céra, carea o gătesc albinile fără de amestecare, însemnéză trupul luî Christos cel născut din Fecióră făr de stricăciune. feștila ascunsă în céră însemnéză sufletul cel preacurat ascuns în trup, éră flacăra saŭ lumina însemnéză dumnezeirea, pentru că Dumnezeul nostru e foc mistuitoriŭ. Éră în membre, pentru că prin acésta ne învĕțăm, cum avem, să ne curățim înaintea luî Dumnezeŭ. ca adecă să avem credință adevĕrată, fapte bune și intenție dréptă.“ [1]) Maî pe scurt esprimă Durandus acela-șî lucru: „Căcî potrivit însemnéză făclia de céră pe Christos pentru cele treî, carî sînt într'însa; căcî feștila însemnéză sufletul, céra trupul și lumina dumnezeirea.“ [2]) — Acestea sînt întru adevĕr simbóle preafrumóse, carî înse în făclia gătită din stearină ar dispăré de totuluî tot. În ce chip ar puté óre, să se însemneze trupul cel feciorese al luî Christos prin făcliile acelea, despre carî se scie, că sînt gătite din grăsime de porc, de berbece orî de boŭ? — De aceea, dacă nu mĕ înșel, acele-șî sînt motivele pentru păstrarea făcliilor de céră, carî aŭ fost și pentru păstrarea pânzeî țesute din in, adecă folosirea stră-veche de la începuturile bisericiî și însemnările mistice, carî motive nicî de cum nu s'ar adeveri în făclii, dacă ele s'ar găti din stearină.

(Va urma.)

Concurse la premiile Academieĭ.

A. *Premiĭ pentru cărţĭ publicate.*

I. *Marele premiŭ Năsturel-Herĕscu,* de 12.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 uneĭ cărţĭ scrise în limba română. cu conţinut de orĭ ce natură. care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Ĭanuarie 1897 până la 31 Octobre 1900.

II. *Premiul Statuluĭ Eliade-Rădulescu,* de 5.000 Leĭ. se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 uneĭ cărţĭ scrise în limba română, cu conţinut literar. care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1898 până la 31 Octobre 1900.

III. *Premiul Adamachi,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1901 uneĭ cărţĭ scrise în limba română, cu cuprins moral de orĭ ce natură. care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1900.

IV. *Premiul Statuluĭ Lazăr,* de 5.000 Leĭ. se va decerne în sesiunea generală din anul 1902 uneĭ cărţĭ scrise în limba română. cu conţinut sciinţific. care se va judeca maĭ meritóre printre cele publicate de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1901. saŭ celeĭ maĭ importante invenţiunĭ sciinţifice, făcute de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1901.

V. *Premiul Asociaţiuniĭ Craiovene pentru desvoltarea învĕţămîntuluĭ public,* de 1500 Leĭ. se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 celeĭ maĭ bune cărţĭ didactice în limba română dintre cele tipărite de la 1 Novembre 1898 până la 31 Octobre 1902.

VI. *Premiul Hagi-Vasile,* de 5.000 Leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anul 1906 uneĭ cărţĭ scrise în limba română şi publicate în timpul de la 1 Novembre 1899 până la 31 Octobre 1905. al căreĭ cuprins va fi: Istoria comerciuluĭ la Românĭ, saŭ starea actuală a comerciuluĭ în România, saŭ studiĭ asupra legislaţiuniĭ comerciale în în statul român. saŭ orĭ ce alte subiecte privitóre la comerciul român.

Terminul pentru concurs este până la 31 Octobre 1900. resp. 1901. 2. şi 5.

(Va urma.)

[1]) L. III. cautal. Sanctor. c. 72.

[2]) Ratio divin. off. L. 6. de bened. cereo.

Bibliografie.

A apărut:

Scurta Istorie a luĭ Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârşite acum treĭ sute de anĭ de *N. Iorga,* preţul 1 leŭ.

Buna chiverniseală. Carte pentru toţĭ întocmită după ideile luĭ Sam. Smiles de Teod. V. Păcăţian. O broşură de 65 pag. format mic, costă 40 banĭ. În ea se daŭ preţióse poveţe despre muncă, sirguinţă, chiverniseală ş. a. Se recomandă cu stăruinţă pentru bibliotecele poporale, fiind scrisă în o limbă pricepută tuturor. Se află de vîndare la „Tipografia“ în Sibiŭ.

Ţiganiada saŭ Alexandria aĭ ţigănéscă, o prea frumósă povestire în 12 părţĭ, scrisă acum 100 anĭ de prea iscusitul Ioan Budai Deleanu, ér acum din noŭ scósă şi pe înţeles întocmită de G. O. Editura Ciurcu. Braşov. 216 pag. preţul 90 banĭ.

Posta redacţiunii.

Clar. D. Dr *I. R.* în *L.* Mulţumim pentru tóte cele comunicate. Să ne maĭ scriĭ şi pe viitor. Am dori din inimă, să primim scrisorĭ din tóte centrele diecеselor nóstre, din tótă provinţa mitropolitană, pentru ca »Unirea« să fie aĭevea o oglindă a întregiĭ nóstre bisericĭ unite. Ce bine ar fi când ne-ar înţelege, cât maĭ mulţĭ!

On. *A. M.* în *T. m.* Credeţi-ne, că ast fel de apelurĭ nu maĭ atuncĭ aŭ sens, dacă se póte spera, că vor afla rĕsunet cât de cât; alt cum rischéză omul, de a fi judecat. De aceea scuză, că nu publicăm şirele Dtale.

Dluĭ *D. S.* în *BP.* Nu se póte.

Rsm. *T. B.* în *S.* Fóia, de care întrebaţĭ apare regulat, dar e fórte rĕŭ sprijinită şi sufere mult pentru nesolvirea abonamentelor. Învĕţătoriĭ nostri strigă, că n'aŭ foĭ de specialitate, şi când apare câte una, nu le sprijinesc de loc. La tot casul, acésta numaĭ onóre nu le face.

De la Crasna. Am primit şi achităm aniĭ 1894 şi 1895. Nu schimbăm din ale înaintaşilor; dar nu ne daţĭ nicĭ uĭtăriĭ, şi amĕsurat promisiuneĭ aşteptăm.

Sĕcalul de munte. Ţagul mare. Primit şi achitat aniĭ 1897 şi 1898.

Oreştie. Primit şi achităm anul 1900.

Girolt. Primit şi achitat an. 1899. Vĕ rugăm şi pentru ceĭ de maĭ înainte.

Bouţariul inferior. Primit şi quietăm pentru ambele, aniĭ 1896 şi 1897.

I. Opr. Dobriţa (România). Am primit în 3 Aprilĭ şi acum. Sînteţĭ achitat până la 1-a Ĭuliŭ 1900.

Breb. Primit şi achităm an. 1892.

Ragla. Primit şi achităm an. 1897.

Valea groşilor. Primit şi achităm 1898 sem. 2-lea şi 1900 sem. 1. De cele promise mulţumim. Comuna s'a schimbat.

Ciugudel. Primit şi achitat anul 1899.

Cergăul mic. Sânt-Ioana. Orşova. Primit şi achitat aniĭ 1898 şi 1899.

Galaţĭ. Sf. Sale P. D. P. Sîntem în rênd. Am primit şi achitat până la finea an. 1900.

Farnos. Cu părere de rĕŭ tipografia nu póte.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.